Registered in Germany Europa Revue Journal
ISSN: 1862-6564 Vol. 6 No. 11 (2026) Published November 13, 2026

THE CONFLICT BETWEEN TRADITIONAL FAMILY VALUES AND MODERN INDIVIDUALITY: PSYCHOLOGICAL SEPARATION AND FEELINGS OF GUILT AMONG UZBEK YOUTH

Togayeva Maftuna Shokirovna

First-Year Master's Student, Samarkand State University

Abstract

This article examines the relationship between traditional family values and modern individuality, their influence on the psychological development of young people, and the feelings of guilt that may arise during the process of psychological separation. Particular attention is paid to the relationship between traditional values in Uzbek families, such as respect for parents, family unity and consideration of elders' opinions, and young people's desire to make independent decisions, establish personal boundaries and choose their own life paths. The article also explores the concept of psychological separation, its role in healthy personality development, and the factors contributing to feelings of guilt within family relationships. Theoretical recommendations are proposed to promote intergenerational communication, mutual understanding and the integration of personal autonomy with family values.

Keywords

traditional family values, individuality, psychological separation, feelings of guilt, youth psychology, parent-child relationships, personal autonomy, family relationships, intergenerational conflict.

AN’ANAVIY OILAVIY QADRIYATLAR VA ZAMONAVIY INDIVIDUALLIK TO‘QNASHUVI: O‘ZBEK YOSHLARIDA PSIXOLOGIK SEPARATSIYA VA AYBDORLIK HISSI

Tog‘ayeva Maftuna Shokirovna

Samarqand davlat universiteti 1-bosqich magistratura talabasi

Annotatsiya

Mazkur maqolada an’anaviy oilaviy qadriyatlar va zamonaviy individuallik o‘rtasidagi munosabatlar, ularning yoshlar psixologik rivojlanishiga ta’siri hamda psixologik separatsiya jarayonida yuzaga kelishi mumkin bo‘lgan aybdorlik hissi tahlil

qilinadi. Xususan, o‘zbek oilalarida ota-onaga hurmat, oilaviy birdamlik, kattalar fikrini inobatga olish kabi an’anaviy qadriyatlar bilan yoshlarning mustaqil qaror qabul qilish, shaxsiy chegaralarni belgilash va o‘z hayotiy yo‘lini tanlashga bo‘lgan intilishlari o‘rtasidagi munosabatlar yoritiladi. Shuningdek, psixologik separatsiyaning mazmuni, uning sog‘lom shaxs shakllanishidagi o‘rni va oilaviy munosabatlarda aybdorlik hissining paydo bo‘lish omillari ko‘rib chiqiladi. Maqolada avlodlararo muloqotni rivojlantirish, o‘zaro tushunish va shaxsiy mustaqillikni oilaviy qadriyatlar bilan uyg‘unlashtirish bo‘yicha nazariy tavsiyalar ilgari suriladi.

Kalit so‘zlar: an’anaviy oilaviy qadriyatlar, individuallik, psixologik separatsiya, aybdorlik hissi, yoshlar psixologiyasi, ota-ona va farzand munosabatlari, shaxsiy mustaqillik, oilaviy munosabatlar, avlodlararo ziddiyat.

Kirish

Oila inson shaxsining shakllanishi va ijtimoiylashuvida muhim o‘rin tutadigan asosiy ijtimoiy institutlardan biridir. Insonning dastlabki dunyoqarashi, axloqiy qarashlari, xulq-atvori va jamiyatdagi munosabatlari, avvalo, oilaviy muhitda shakllanadi. Ayniqsa, o‘zbek jamiyatida oila, qarindoshlik rishtalari, ota-onaga hurmat, kattalarga ehtirom va oilaviy birdamlik kabi qadriyatlar alohida ahamiyatga ega.

Zamonaviy jamiyatda ta’lim olish imkoniyatlarining kengayishi, axborot texnologiyalarining rivojlanishi, global madaniy jarayonlar va ijtimoiy o‘zgarishlar yoshlarning hayotiy qarashlariga sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Bugungi yoshlar kasb tanlash, ta’lim olish, turmush qurish, yashash joyini belgilash va shaxsiy rivojlanish kabi masalalarda mustaqil qaror qabul qilishga intilmoqda. Bunday intilishlar ayrim hollarda an’anaviy oilaviy kutishlar bilan mos kelmasligi mumkin.

Natijada yoshlar oldida ikki muhim ehtiyoj yuzaga keladi: bir tomondan, ota-onasi va oilasi bilan yaqin munosabatlarni saqlab qolish, ikkinchi tomondan esa mustaqil shaxs sifatida shakllanish. Ushbu ehtiyojlar o‘rtasidagi nomuvofiqlik ichki psixologik ziddiyatlarni, ikkilanish va aybdorlik hissini yuzaga keltirishi mumkin. Shu nuqtayi nazardan, psixologik separatsiya jarayonini o‘rganish yoshlar va ularning oilalari o‘rtasidagi munosabatlarni tushunishda muhim ahamiyat kasb etadi.

An’anaviy oilaviy qadriyatlar va zamonaviy individuallik munosabati

An’anaviy oilaviy qadriyatlar avlodlar davomida shakllangan, jamiyatning madaniy va ma’naviy hayotida muhim o‘rin egallagan qarashlar, me’yorlar va munosabatlar tizimidir. O‘zbek oilalarida ota-onaga hurmat, farzandlik burchi, o‘zaro yordam, oilaviy birdamlik, qarindoshlar bilan aloqalarni saqlash va kattalar maslahatiga quloq tutish shunday qadriyatlar qatoriga kiradi.

Mazkur qadriyatlar yoshlarning ijtimoiy mas’uliyati, mehr-oqibati va jamiyatga moslashuvida ijobiy ahamiyatga ega. Oilaviy birdamlik insonda daxldorlik, himoyalanganlik va ijtimoiy qo‘llab-quvvatlanganlik hissini shakllantiradi. Shu bilan birga, oilaviy munosabatlarda shaxsiy qarorlar va mustaqillik uchun yetarli imkoniyat berilmasligi ayrim yoshlar uchun ichki ziddiyat manbaiga aylanishi mumkin.

Zamonaviy individuallik esa insonning o‘z qiziqishlari, ehtiyojlari, qobiliyatlari va hayotiy maqsadlarini anglagan holda mustaqil qaror qabul qilishga intilishini anglatadi. Individuallik oiladan voz kechish yoki milliy qadriyatlarni inkor etish degani emas. Aksincha, shaxs o‘z mustaqilligini saqlagan holda oilaviy munosabatlarda faol va mas’uliyatli ishtirok etishi mumkin.

Muammo an’anaviy qadriyatlarning mavjudligida emas, balki ayrim hollarda ularning yoshlarning shaxsiy ehtiyojlari va mustaqil qarorlariga moslashuvchan yondashuvsiz qo‘llanishidadir. Shu sababli oilaviy qadriyatlarni zamonaviy ijtimoiy sharoit bilan uyg‘unlashtirish muhim vazifa hisoblanadi.

Psixologik separatsiyaning mohiyati va yoshlar rivojlanishidagi o‘rni

Psixologik separatsiya — bu yoshlarning ota-onasidan hissiy va psixologik jihatdan muayyan mustaqillikka erishishi, o‘z qarashlari, qadriyatlari va hayotiy maqsadlarini shakllantirish jarayonidir. Ushbu jarayon ota-onadan jismoniy uzoqlashish yoki oilaviy munosabatlarni uzish bilan tenglashtirilmasligi kerak.

Psixologik separatsiya shaxs rivojlanishining tabiiy bosqichlaridan biri bo‘lib, unda yosh inson ota-onasining fikrlarini hurmat qilgan holda o‘z qarashlariga ega bo‘lishni, mas’uliyatni mustaqil zimmasiga olishni va hayotiy tanlovlarni amalga oshirishni o‘rganadi.

Psixologik adabiyotlarda ushbu jarayon shaxsning identifikatsiyasi, mustaqilligi va ota-ona bilan munosabatlarining qayta shakllanishi bilan bog‘liq holda o‘rganilgan. P.

Blos o‘smirlik davridagi ikkilamchi individuatsiya jarayonini shaxs rivojlanishining muhim bosqichi sifatida izohlagan. K. Hoffman esa psixologik separatsiyani hissiy, funksional, munosabatlar va nizolar bilan bog‘liq mustaqillik jihatlari orqali tahlil qilgan.

O‘zbek oilalarida psixologik separatsiya jarayoni o‘ziga xos ijtimoiy-madaniy sharoitda kechishi mumkin. Masalan, yoshlarning boshqa shaharda o‘qishi, mustaqil kasbiy faoliyat boshlashi, turmush qurish masalasida o‘z qarashlariga ega bo‘lishi yoki shaxsiy hayotiga oid qarorlarni mustaqil qabul qilishga intilishi oilada turli munosabatlarni yuzaga keltiradi. Bunday vaziyatlarda ota-onaning qo‘llab-quvvatlashi yoshlarning mustaqillikka erishishini yengillashtiradi.

Psixologik separatsiya jarayonida aybdorlik hissining shakllanishi

Aybdorlik hissi insonning o‘z xatti-harakatlari yoki qarorlarini ichki axloqiy mezonlar bilan solishtirishi natijasida yuzaga keladigan murakkab emotsional holatdir. Oilaviy munosabatlarda ushbu hissiyot ko‘pincha farzandning o‘z istaklari bilan ota-onasining kutishlari o‘rtasida nomuvofiqlik yuzaga kelganida namoyon bo‘lishi mumkin.

Masalan, yosh inson ota-onasi tanlagan kasb o‘rniga boshqa yo‘nalishda ta’lim olishni istashi, mustaqil yashashga qaror qilishi yoki hayotiy maqsadlarini oilaning an’anaviy qarashlaridan farqli ravishda belgilashi mumkin. Bunday vaziyatda u o‘z qarorini amalga oshirish bilan birga, ota-onasini ranjitib qo‘yish, ularning ishonchini oqlamaslik yoki oilaviy qadriyatlarga zid ish tutishdan xavotirlanishi mumkin.

Aybdorlik hissining shakllanishiga bir nechta omillar ta’sir ko‘rsatadi:

Birinchidan, oilada farzandlik burchi va mas’uliyatining bir tomonlama talqin qilinishi. Farzandning barcha qarorlari ota-onaning istaklariga mos bo‘lishi kerak, degan qarash mustaqil tanlov jarayonini qiyinlashtirishi mumkin.

Ikkinchidan, avlodlar o‘rtasidagi qadriyatlar farqi. Ota-onalar o‘z hayotiy tajribalariga asoslangan qarashlarni ustuvor deb bilishi, yoshlar esa zamonaviy sharoit va shaxsiy ehtiyojlardan kelib chiqib qaror qabul qilishi mumkin.

Uchinchidan, oilaviy munosabatlarda hissiy bosimning mavjudligi. Farzandning mustaqil qarori ba’zan ota-onaning ranjishi, noroziligi yoki boshqa qarindoshlar bilan taqqoslash orqali baholanishi mumkin. Bunday holatlar yoshlarning o‘z tanlovlariga nisbatan ishonchsizligini kuchaytirishi ehtimoli mavjud.

To‘rtinchidan, shaxsiy chegaralarni belgilash ko‘nikmasining yetarli shakllanmaganligi. Yoshlar o‘z ehtiyojlarini ochiq ifodalash, muloyim tarzda rad javobini berish va mustaqil fikrini himoya qilishda qiyinchilikka duch kelishi mumkin.

Shuni alohida ta’kidlash kerakki, aybdorlik hissi har doim ham salbiy holat emas. U insonning o‘z xatti-harakatlari uchun mas’uliyatni his qilishiga yordam berishi mumkin. Biroq haddan tashqari kuchli yoki doimiy aybdorlik hissi shaxsiy qarorlar qabul qilish, o‘ziga ishonish va sog‘lom oilaviy munosabatlarni shakllantirishga to‘sqinlik qilishi mumkin.

O‘zbek yoshlarida psixologik separatsiyani qo‘llab-quvvatlash yo‘llari

O‘zbek yoshlarida sog‘lom psixologik separatsiyani shakllantirish an’anaviy oilaviy qadriyatlarni inkor etishni emas, balki ularni shaxsiy mustaqillik bilan uyg‘unlashtirishni nazarda tutadi. Bu jarayonda ota-onalar, yoshlar va psixologlarning o‘zaro hamkorligi muhim ahamiyatga ega.

Avvalo, oilada ochiq va samimiy muloqot muhitini shakllantirish zarur. Ota-onalar farzandlarining fikrlarini tinglashi, ularning kasbiy va shaxsiy tanlovlariga hurmat bilan munosabatda bo‘lishi lozim. Yoshlar esa mustaqil qarorlarining oqibatlarini anglash va o‘z mas’uliyatini zimmasiga olishga intilishi kerak.

Ikkinchidan, shaxsiy chegaralar va oilaviy mas’uliyat tushunchalarini farqlash muhimdir. Mustaqillik ota-onaga hurmatsizlik yoki oilaga befarqlikni anglatmaydi. Aksincha, sog‘lom psixologik separatsiya ota-ona va farzand o‘rtasidagi munosabatlarni tengroq, ongli va o‘zaro hurmatga asoslangan shaklga olib kelishi mumkin.

Uchinchidan, ta’lim muassasalarida yoshlarning psixologik savodxonligini oshirishga qaratilgan treninglar, seminarlar va maslahatlar tashkil etish maqsadga muvofiq. Bunday mashg‘ulotlar o‘zini anglash, hissiyotlarni boshqarish, nizolarni konstruktiv hal etish va mustaqil qaror qabul qilish ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi.

To‘rtinchidan, ota-onalar uchun ham psixologik-ma’rifiy tadbirlarni tashkil etish lozim. Ularda farzandning yosh davrlariga xos psixologik xususiyatlari, mustaqillikka bo‘lgan ehtiyoji va oilaviy qo‘llab-quvvatlashning ahamiyati tushuntirilishi kerak.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, an’anaviy oilaviy qadriyatlar va zamonaviy individuallik o‘rtasidagi munosabat o‘zbek yoshlarining psixologik rivojlanishida muhim ahamiyatga ega. Ota-onaga hurmat, oilaviy birdamlik va farzandlik mas’uliyati kabi qadriyatlar yoshlar shaxsiyatining shakllanishida muhim o‘rin tutadi. Shu bilan birga, yoshlarning mustaqil fikrlashi, shaxsiy chegaralarini belgilashi va hayotiy qarorlarni o‘z mas’uliyati asosida qabul qilishi ham sog‘lom rivojlanishning zarur shartlaridandir.

Psixologik separatsiya oilaviy munosabatlarni uzish emas, balki shaxsning mustaqil identifikatsiyasini shakllantirish va ota-ona bilan munosabatlarni yangi bosqichga olib chiqish jarayonidir. Ushbu jarayonda yuzaga keladigan aybdorlik hissini kamaytirish uchun oilada o‘zaro hurmat, ochiq muloqot va psixologik qo‘llab-quvvatlash muhitini rivojlantirish zarur.

Demak, an’anaviy qadriyatlar va zamonaviy individuallikni qarama-qarshi qo‘yish o‘rniga, ularning o‘zaro uyg‘unlashuviga erishish muhimdir. Bunday yondashuv yoshlarning psixologik mustaqilligini ta’minlash bilan birga, oilaviy munosabatlarning mustahkamlanishiga ham xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Blos P. The Second Individuation Process of Adolescence. *The Psychoanalytic Study of the Child*. 1967. Vol. 22. P. 162–186.

2. Hoffman J. A. Psychological Separation of Late Adolescents from Their Parents. *Journal of Counseling Psychology*. 1984. Vol. 31, No. 2. P. 170–178.

3. Bowen M. *Family Therapy in Clinical Practice*. New York: Jason Aronson, 1978.

4. Erikson E. H. *Identity: Youth and Crisis*. New York: W. W. Norton & Company, 1968.

5. Arnett J. J. Emerging Adulthood: A Theory of Development from the Late Teens Through the Twenties. *American Psychologist*. 2000. Vol. 55, No. 5. P. 469–480.

6. Deci E. L., Ryan R. M. The “What” and “Why” of Goal Pursuits: Human Needs and the Self-Determination of Behavior. *Psychological Inquiry*. 2000. Vol. 11, No. 4. P. 227–268.